YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№11

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 569 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

YASHIL TRANSPORT SIYOSATINING BARQAROR RIVOJLANISH VA TARMOQLARARO INTEGRATSIYADAGI O'RNI 21
Rahmonov Rasul Ne'matovich

BANK AKTIVLARI VA PASSIVLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 34
Safarov Sanjar Ravshan o'g'li

O'ZBEKISTONNING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI 38
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi

HUDUDIY XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA MODELI 43
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna

DAVLATNING BUDJET SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI 50
A.A. Ismailov

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINING MEXANIZMINI SAMARALI TASHKILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY MANBALARNI SHAKLLANTIRISHNI YO'NALISHLARI 56
Mansurov Mansur Alisherovich

ANTIKRIZISLI BOSHQARUV TIZIMLARIDA RANGLI SIGNAL MEXANIZMLARINING FUNKSIYALARI 61
Aliqulov Aziz Haydarjonovich

XODIMLARNI MOTIVATSIYALASHNING XALQARO MODELLARINI O'ZBEKISTON KORXONALARIDA QO'LLASH IMKONIYATLARI 66
Yormamatov Qodirjon Juraqulovich

RAQAMLI IQTISODIYOT OMILLARI VA ULARNING QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARINING SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 71
Yaxshiyev Shahzod Sherali o'g'li

OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI BO'YICHA XORIJ TAJRIBALARI 78
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN VA RIVOJLANAYOTGAN DAVLATLAR TAJRIBASI 84
Aripov Abdulaziz Sakijonovich

YASHIL ENERGETIKA RIVOJLANISHINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK BAHOLASH 89
Bobokulova Muhabbat Mahammadiyeva

ELEKTRON TO'LOVLAR VA POS TIZIMLARI — KICHIK BIZNESDA SAMARASI VA XAVFLARI 93
To'lqinov Dilshodxo'ja Olim o'g'li

MINTAQADA RAQAMLI IQTISODIYOTNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI 98
Yusubov In'omjon Ikram o'g'li

SOLIQ SIYOSATINI RAQAMLI BOSHQARISH ORQALI BUDJET DAROMADLARINI BARQARORLASHTIRISH STRATEGIYASI 103
Xodjimatov Xamidullo Mamirjonovich

OZIQ-OVQAT TOVARLARI B2B BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 108
Hayitboyeva Ullijon Bobonazar qizi

FARMASEVTIKA SANOATIDA INVESTITSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH 113
Yaqubov Timurbek G'anibekovich

SHAXSNI OVOZI ASOSIDA IDENTIFIKATSIYALASH VA AUTENTIFIKATSIYALASH ALGORITMLARI 123
Ozoda Sabirova Shermaxamatovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

YASHIL IQTISODIYOT — BARQAROR RIVOJLANISH GENERATORI 129
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna

CHET EL MEHMONXONA TARMOQLARINING BRENDING STRATEGIYALARINI O'RGANISH 133
Ergashev Oybek Mamarasul o'g'li

MILLIY IQTISODIYOTDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARINI TAKOMILLASHTIRISH 144
Arzikulov Otabek Ali o'g'li

TRANSPORT TIZIMI SOHASI KORXONALARINING INNOVATSION SALOHIYATINI BAHOLASH YO'NALISHLARI 152
Ismailov Akmal Maxsudovich, Abilqosimova Shaxlo Sodiq qizi

MEHMONXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XODIMLARNING O'RNI VA AHAMIYATI 158
Abduxamidov Sarvar Adxamovich, Normurodov Tal'at Normurod o'g'li

KORXONALARDA HR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 163
Aminova Shaxnoza Aziz qizi

JAHON IQTISODIYOTIDA OZIQ-OVQAT XAFSIZLIK RO'LI 168
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li

ТУРИСТИЧЕСКИЕ РЕСУРСЫ КАРАКАЛПАКСТАНА И СУЩЕСТВУЮЩАЯ ИНФРАСТРУКТУРА 174
Хошимова Камилла Навфал қизи

DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMLARI: REKREATSION TURIZM SOHASIDA QO'LLASH TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI 184
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA VIRTUAL TA'LIM PLATFORMALARI: TEXNIK VA PEDAGOGIK TALABLAR, TIZIMLI TAHLIL VA IQTISODIY JIHATLAR 189
Turayeva Adiba Ikramovna

ICHKI AUDIT TIZIMI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 193
Nuridinova Barchinoy Xusniddin qizi

MINTAQA IQTISODIYOTIDA SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 199
Xaitbaev Jasurbek Otaxanovich

MINTAQANING EKSPORT SALOHIYATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI 204
Raimboyeva Mashhura Davronbek qizi

SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 210
Jobborov Anvar Egamberdiyevich

ISLOMIY MOLIYALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI 217
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li

JISMONIY SHAXSLARNING MOL-MULKINI SOLIQQA TORTISH MASALALARI 222
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich

ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN 225
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna

BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH 229
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi

PAXTA-TO'QIMACHILIK SANOATINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'NALISHLARI: TAHLIL VA TAKLIFLAR 233
Abdullayev Hamidulla Abdug'ani o'g'li

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS 238
Abdullaev Erkinjon Azamovich

YASHIL IQTISODIYOTNI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 245
Xalikov S. X.

QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH 245
Xudayberganov Jasur Baxodirovich

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF STATE FINANCIAL REGULATION MECHANISMS IN ENSURING THE CAPITALIZATION OF INSURANCE ORGANIZATIONS 251
Abdullaev Erkinjon Azamovich

NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BYUDJETLASHTIRISH JARAYONINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 257
Allakuliyev Akmal Baltayevich

SURXONDARYO VILOYATIDA RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XODIMLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 261
Jobborov Anvar Egamberdiyevich

TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA BOSHQARUV TIZIMINI RESURSLARNI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TAKOMILLASHTIRISH 268
Avulchayeva Feruza Jurakuziyevna

BANKLARDA BARQARORLIKNI TA'MINLASH UCHUN RAQAMLI YECHIMLARNI TAKOMILLASHTIRISH 272
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi

ZAMONAVIY ISH JOYLARINI SHAKLLANTIRISHDA AYOLLARNING ROLI 276
Tulyaganova Aziza

ISLOMIY MOLIYALASHTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IY INTELLEKTNING DOLZARBLIGI 281
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li

TURIZM MARKETINGINING NAZARIY ASOSLARI, ZAMONAVIY YO'NALISHLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 286
Xamidov Otabek Bakidjanovich

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SOHASINING IQTISODIY KO'RSATKICHLAR TIZIMINI STATISTIK BAHOLASHNING USLUBIY JIHATLARI 290
Arzikulov Otabek Ali o'g'li

ЭКОЛОГАМ ПОЧЕТ И УВАЖЕНИЕ 298
Максудова Шахиста

DEBITOR VA KREDITOR QARZDORLIKNING MOHIYATI VA ULARNING O'ZGARISH TENDENTSIYALARI 304
Jo'raev Farruxbek Muxiddin o'g'li

O'ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIYALASHTIRISH XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 307
Inomjonov Islomjon Ilxomjon o'g'li

ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS MANAGEMENT IN UZBEKISTAN 311
Abdukhalikova Komila Abdukhalikovna

МОБИЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ 315
Хурамова Фарангиз Учкун кизи

ЦИФРОВИЗАЦИЯ НАЛОГОВ И АКЦИЗНАЯ РЕФОРМА УЗБЕКИСТАНА В ВТО 319
Дамир Рустамович Абдулов

BANK TIZIMIDAGI ISLOHOTLAR SHAROITIDA LIKVIDLILIK RISKINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 324
Alimov Baxtiyor Murodovich

BANK AUDITINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 335
Narziyev Xayotjon Azamatovich

O'ZBEKISTON SUG'URTA SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH MASALALARI 343
Abdimuminova Saodat Taxirjonovna

TO'QIMACHILIK SANOAT MAXSULOTLARI EKSPORT FAOLIYATI TAHLILI VA BRENDDA LIDERLIK TUSHINCHALARI 352
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНО-ПРАВОВЫЕ МОДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ ОТХОДАМИ НА ОСНОВЕ ОПЫТА РАЗВИТЫХ СТРАН И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ АДАПТАЦИИ В УСЛОВИЯХ УЗБЕКИСТАНА....357
Д. Мейлиева

O‘ZBEKISTON AUDITORLIK TIZIMIDA KASBDOSHLAR TOMONIDAN BAHOLASH (PEER REVIEW) TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI 361
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ И БОЛЬШИЕ ДАННЫЕ (BIG DATA) В УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЯХ....366
Шарипов Бахтиёр Михлибаевич

O‘ZBEKISTONDA SUVGA BO‘LGAN TALABNI VAQTLI QATORLAR ORQALI TAHLIL QILISH 375
Sarvar Mamasoliyev

BOSHQARUV VA NAZORAT MAQSADLARIDA XARAJATLAR HISOBINI TASHKIL ETISH 383
Isomuxamedov Akbarjon Boxodir o‘g‘li

MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHINI TA’MINLASHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI....389
Salomat NOROVA

O‘ZBEKISTON TURIZM BREND BOZORINING HOZIRGI HOLATI VA TENDENSIYALARI....394
Zufarov Akmal Gulamiddinovich

INNOVATSION IQTISODIYOTDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH METODOLOGIYASI....404
Qodirov Baxodirjon Tursunovich

O‘ZBEKISTON SOLIQ TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISHDA YAGONA INTERAKTIV DAVLAT XIZMATLARI PORTALINING O‘RNI VA AHAMIYATI 408
Dehqonov G‘ayratjon Raximovich

OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION HAMDA TIJORATLASHTIRISH MASALALARI 414
Inoyatov Mardonbek Mo‘min o‘g‘li

OLIY IQTISODIY TA’LIM ORQALI EKO-INNOVATSIYALAR VA “YASHIL” INVESTITSIYALARNI RAG‘BATLANTIRISH MEXANIZMLARI: SIYOSIY VA INSTITUTSIONAL DOIRALAR 418
Xasanova Zarina Maxamadalievna

XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH — ZAMON TALABI....427
Narzullaev Oybek Narzullaevich

BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISHDA JURNAL-ORDER SHAKLINING AHAMIYATI....433
Axmedjanov Abdufato

KENDALL VA SPEARMAN TARTIBIY KORRELYATSIYA KOEFFITSIYENTLARI ASOSIDA YASHIL IQTISODIYOT INDIKATORLARINING STATISTIK O‘ZARO TA’SIRINI MODELLASHTIRISH 437
Muradov Rustamjon Sobitxonovich

ИНТЕНСИВНЫЕ И ЭКСТЕНСИВНЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ В РЕГУЛИРОВАНИИ СПРОСА....442
Аминджанова Румейса Батыровна, Камилова Наргиза Абдукахоровна

ИНКЛЮЗИВНЫЙ ПОДХОД В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И УЗБЕКСКАЯ ПРАКТИКА 445
Азимова Шахло Таировна

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XAQARO STANDARTLARIGA O‘TISHNING HOLATI VA TAHLILI 450
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich

UZUM EKSPORT QILUVCHI KOMPANIYALARDA YASHIL O‘TISH JARAYONINI QO‘LLAB-QUVVATLASH UCHUN EKO-MARKETING VA AYLANMA IQTISODIYOT TAMOYILLARINI INTEGRATSIYALASH....454
Usmonova Diyora Mahmud qizi

UMUMTA’LIM MAKTABLARIDA XARAJATLAR SMETASI VA SHTATLAR JADVALINING TAHLILI: OPTIMALLASHTIRISH VA SAMARADORLIKNING YANGICHA USULLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA) 461
Umarov Avzaljon Yodgorali o‘g‘li

INVESTITSIYALARNING KIRIB KELISHIGA TO‘SQINLIK QILUVCHI MUAMMOLARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI....467
Alimova Dilafro‘z Tohir qizi

FARMATSEVTIKA KORXONALARIDA MOLIYAVIY HISOBOT SHAKLLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTORLAR UCHUN AXBOROT OCHIQLIGINI TA'MINLASH 470
Turdikulova Gulshad Nurmamatovna

ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING SHAFFOFLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARINING AHAMIYATI 477
Uztemirov Alisher Aktam o'g'li

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT TARMOQLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASHGA YO'NALTIRILGAN BANDLIK TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH 482
Tursunov Bekmuxammad Omonovich

XORIJ TAJRIBALARIDA SOLIQ BAZASINI ANIQLASH TARTIBI METODOLOGIYASINING MAVJUD METODLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI 489
Xalikchayeva Sadokat Ilxomjonovna

IQTISODIY XAVFSIZLIKNING KONSEPTUAL ASOSLARI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIYOTIDAGI O'RNI 496
Ramatillaev M.R.

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI SUG'URTALASH VA DIVERSIFIKATSIYA QILISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 502
Eshboyev Shahobiddin Anorqul o'g'li

TIJORAT BANKLARI O'RTASIDAGI RAQOBATNI BAHOLASH VA KUCHAYTIRISHNING ZAMONAVIY METODOLOGIYASI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI 506
Qulmetov Mansurbek Ro'zmatovich

XALQARO REYTING TASHKILOTLARINING OLIY TA'LIM MUASSASALARIGA TA'SIRI VA MAVJUD PLATFORMALAR 515
O'rozboyev Xayrulla Murodboy o'g'li

TALABALAR MOTIVATSIYASINING MEXANIZMLARI: LOYIHA ASOSIDAGI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDA 523
Kasimova (Mulladjanova) Nasiba Azimdjanovna

ISH KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA NORASMIY BANDLIKNI SOYADAN CHIQARISH BO'YICHA TAKLIFLAR ISHLAB CHIQISH 531
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Maxkamova Shaxlo Yulchiyevna, Absamatov Baxrom Danakulovich

KASBIY TA'LIM MAZMUNIDA TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH INTEGRATSIYASINI RAG'BATLANTIRISH ORQALI O'RTA BO'G'IN KADRLAR TAYYORLASHNING JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI 538
Tojiyev Sirojiddin Sayriddinovich

O'ZBEKISTONDA TURIZM INFRATUZILMASINI BOSHQARISH TIZIMINING TURLARI VA SHAKLLARI 542
Muminova Mavjuda Sharifovna

SUV RESURSLARIDAN FOYDALANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGI MASALALARI 547
Kadirhodjayeva Nilufar Rahmatullayevna

MHXSGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALAR HISOBINI TASHKIL ETISH MASALALARI 552
Aliyev Sherzod Abdixomidovich

ФАКТОРЫ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ 558
Аллаева Г.Ж.

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH YO'NALISHLARI 564
Irisqulova Munisa Akmal qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISH SHAROITIDA INVESTITSION MUHITNI YAXSHILASH YO‘NALISHLARI

Irisqulova Munisa Akmal qizi
TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar tarkibidagi
Ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo‘limi 1-toifali muhandisi
TDIU magistranti
ORCID: 0009-0009-4395-2080
Email: munisairisqulova@tsue.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish sharoitida investitsion muhitni takomillashtirish masalalari iqtisodiy nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotda ekologik barqarorlikni ta’minlash, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish hamda yashil texnologiyalarni rivojlantirish orqali milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish yo‘llari yoritiladi. Shuningdek, yashil investitsiyalarni rag‘batlantirishning institutsional, moliyaviy va huquqiy mexanizmlari taklif etiladi hamda ularning makroiqtisodiy barqarorlikka ta’siri tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: yashil iqtisodiyot, investitsion muhit, barqaror rivojlanish, makroiqtisodiy barqarorlik, ekologik investitsiyalar, yashil texnologiyalar.

Abstract. This article analyzes the improvement of the investment climate in the context of implementing the principles of the green economy in the Republic of Uzbekistan. The study focuses on identifying economic mechanisms to ensure environmental sustainability and enhance national competitiveness through the development of renewable energy sources and green technologies. The paper also proposes institutional, financial, and legal measures to stimulate green investments and assesses their impact on macroeconomic stability.

Key words: green economy, investment climate, sustainable development, macroeconomic stability, environmental investments, green technologies.

Аннотация. В данной статье анализируются вопросы совершенствования инвестиционной среды в условиях внедрения принципов «зеленой экономики» в Республике Узбекистан. Исследование направлено на выявление экономических механизмов обеспечения экологической устойчивости, повышения конкурентоспособности национальной экономики посредством развития возобновляемых источников энергии и «зеленых» технологий. Предлагаются институциональные, финансовые и правовые меры по стимулированию «зеленых» инвестиций, а также оценивается их влияние на макроэкономическую стабильность.

Ключевые слова: зеленая экономика, инвестиционный климат, устойчивое развитие, макроэкономическая стабильность, экологические инвестиции, зеленые технологии.

KIRISH

So‘nggi yillarda dunyo miqyosida ekologik muammolarning chuqurlashuvi, tabiiy resurslardan samarasiz foydalanish va iqlim o‘zgarishining tezlashuvi global iqtisodiy siyosatni qayta ko‘rib chiqishni taqozo etmoqda. Shu sababli ko‘plab mamlakatlar o‘z rivojlanish modelini yashil iqtisodiyot tamoyillariga asoslangan yangi iqtisodiy yo‘nalishga o‘tkazmoqda.

Yashil iqtisodiyot — bu iqtisodiy o‘sish va bandlikni saqlab qolgan holda, ekologik xavfsizlikni mustahkamlash hamda tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni nazarda tutuvchi barqaror rivojlanish modeli hisoblanadi. Ushbu yondashuv nafaqat ekologik barqarorlikni ta’minlaydi, balki investitsion muhitning barqarorligi va iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda ham muhim o‘rin tutadi. Shu bois, yashil iqtisodiyot siyosatini amalga oshirishda investitsion muhitning jozibadorligi, institutsional ochiqligi va moliyaviy barqarorligi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekiston Respublikasi so‘nggi yillarda iqtisodiy siyosatini ekologik barqarorlik tamoyillari asosida olib borishni strategik ustuvor yo‘nalish sifatida belgiladi. 2022-yilda qabul qilingan “Yashil iqtisodiyotga o‘tish

strategiyasi – 2030" hamda "2023–2030-yillarda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini kengaytirish dasturi" mamlakatda ekologik muvozanatni saqlash, energiya samaradorligini oshirish va investitsion muhitni barqaror rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy hamda institutsional asos yaratdi. Ushbu siyosiy hujjatlar O'zbekistonni resurs tejamkor, raqobatbardosh va uglerod chiqindilari past iqtisodiyotga o'tkazishning aniq yo'l xaritasini belgilab berdi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil iqtisodiyotga o'tish sharoitida investitsion muhitni yaxshilash masalasini o'rgangan ko'plab olimlar bu jarayonning iqtisodiy, institutsional va moliyaviy jihatlarini chuqur tahlil qilganlar. Nicholas Stern o'zining "The Economics of Climate Change: The Stern Review" asarida iqlim o'zgarishiga qarshi chora-tadbirlar faqat ekologik emas, balki iqtisodiy foyda ham keltirishini asoslab bergan. Uning fikricha, davlat tomonidan barqaror siyosiy kafolatlar yaratilsa, yashil texnologiyalarga yo'naltirilgan investitsiyalar milliy iqtisodiyotning uzoq muddatli o'sishini ta'minlaydi.

Xalqaro miqyosda Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) tomonidan tayyorlangan AR6 hisobotida esa, iqlim o'zgarishining iqtisodiyotga ta'siri, shuningdek, investitsion strategiyalarni iqlim-risklarga moslashtirish zarurligi ilmiy asoslangan holda ko'rsatib berilgan. IPCC mutaxassislari davlatlarning yashil o'sishga o'tishida investitsiyalarni moslashuvchan energetika, infratuzilma va transport tarmoqlariga yo'naltirishni eng muhim omil sifatida baholaganlar.

OECD tadqiqotchilari o'z navbatida yashil iqtisodiyot uchun zarur siyosat paketlarini ishlab chiqib, "Towards Green Growth" nashrida investitsion muhitni yaxshilashning asosiy yo'nalishlari — soliq imtiyozlari, texnologik transferni rag'batlantirish va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini kuchaytirish orqali barqaror investitsiyalarni jalb etish ekanini ta'kidlaganlar. OECD ekspertlari investitsion risklarni kamaytirish uchun barqarorlik indikatorlari tizimini joriy etishni ham taklif qilgan.

Moliyaviy mexanizmlar nuqtayi nazaridan Caroline Flammer tomonidan olib borilgan tadqiqotlar alohida e'tiborga loyiq. U "Corporate Green Bonds" asarida korporativ green bondlar orqali firmalarning ekologik mas'uliyatini oshirish va investitsion oqimlarni yashil loyihalarga yo'naltirish imkoniyatlarini empirik tahlil qilgan. Flammerning xulosalariga ko'ra, yashil obligatsiyalar nafaqat korxonalarning ekologik samaradorligini oshiradi, balki investorlarda ishonchni kuchaytiradi va kapital bozorida raqobat ustunligini yaratadi.

Shuningdek, UNEP Finance Initiative tomonidan tayyorlangan yillik hisobotlarda moliya sektori vakillari uchun yashil moliyalashtirishning institutsional asoslari yoritilgan. Ushbu tashkilot ekspertlari banklar, sug'urta kompaniyalari va investitsion fondlar uchun barqarorlikka yo'naltirilgan risk boshqaruvi, ochiqlik standartlari va ekologik baholash metodlarini tavsiya etganlar.

Umuman olganda, Stern, IPCC, OECD, Flammer va UNEP FI tadqiqotlari tahliliga asoslanib aytish mumkinki, yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida investitsion muhitni yaxshilash uchun davlat siyosati, moliyaviy instrumentlar va ekologik standartlar o'zaro uyg'unlashgan mexanizm sifatida shakllanishi zarur. Bu esa milliy darajada investitsion ishonchni oshirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish hamda iqtisodiy o'sishning ekologik barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida ilmiy maqolada foydalanilgan ma'lumotlar xalqaro tashkilotlarning rasmiy hisobotlari, ilmiy jurnallarda chop etilgan maqolalar hamda O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi va Markaziy bankining ochiq ma'lumotlar bazasidan olindi. Tahlil jarayonida qiyosiy, tendensiya va korrelyatsion tahlil usullari qo'llanib, investitsion faoliyat va yashil iqtisodiyot ko'rsatkichlari o'zaro bog'liqlikda baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalari — quyosh va shamol stansiyalari orqali ishlab chiqarilayotgan elektr energiyasi hajmi jadal o'sishda davom etmoqda. Energetika vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yil boshidan buyon mamlakatdagi "yashil energiya" obyektlari jami 14,5 milliard kilovatt-soat (kWh) elektr energiyasini ishlab chiqargan. Bu mamlakatdagi umumiy generatsiyaning taxminan 23 foizini tashkil etadi. Ayni paytda, faqat quyosh va shamol stansiyalari hisobiga 9 milliard kWh energiya ishlab chiqarilgan. Bu natija nafaqat yangi rekord sifatida qayd etildi, balki mamlakatning energetika tizimida tabiiy gazdan bosqichma-bosqich voz kechish sari dadil qadam tashlanayotganini ham ko'rsatadi.

Hozirda mamlakatda yashil iqtisodiyot yo'nalishida bir qator amaliy ishlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, Masdar (BAA), ACWA Power (Saudiya Arabistoni) va boshqa yirik xorijiy kompaniyalar ishtirokida quyosh va shamol elektr stansiyalari barpo etilmoqda. Energetika vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, qayta tiklanuvchi

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

energiya ulushi 2025-yilda 15 foizdan oshgan bo'lib, 2030-yilgacha bu ko'rsatkichni 25–30 foizga yetkazish rejalashtirilgan.

Bundan tashqari, "yashil obligatsiyalar" mexanizmini joriy etish, ekologik loyihalar uchun soliq imtiyozlari berish va ekologik xavfsizlik talablarini soddalashtirish orqali investitsion muhitning jozibadorligi oshirilmoqda. Shu bilan birga, yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida bir qator tizimli va institutsional muammolar ham mavjud bo'lib, ular investitsion faoliyat samaradorligini cheklamoqda.

Mazkur omillar mamlakatning investitsion jozibadorligini pasaytiradi, yashil texnologiyalarni joriy etish sur'atlarini sekinlashtiradi hamda makroiqtisodiy barqarorlikning mustahkamlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu nuqtayi nazardan, yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasining muvaffaqiyati ko'p jihatdan investitsion muhitni takomillashtirish, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va xususiy kapitalni jalb etish darajasiga bog'liqdir.

O'zbekistonda yashil iqtisodiyotda investitsiya salohiyatini oshirishning bir qancha yo'nalishlarini keltirish mumkin (1-rasm).

1-rasm. Barqaror rivojlanish yo'nalishlari

Yashil iqtisodiyotga sarmoyalarni samarali jalb etish uchun, eng avvalo, institutsional islohotlarni chuqurlashtirish zarur. Shu maqsadda yashil loyihalarni moliyalashtirish, monitoring va baholashni muvofiqlashtiruvchi milliy "Yashil investitsiyalar platformasi"ni tashkil etish, davlat-xususiy sheriklik asosida ekologik yo'nalishdagi loyihalar uchun soddalashtirilgan tartiblarni joriy etish hamda yashil obligatsiyalar tizimini rivojlantirish orqali xalqaro moliyaviy bozorlar bilan integratsiyani kuchaytirish muhim ahamiyatga ega.

Moliyaviy rag'batlantirish mexanizmlarini kengaytirish orqali yashil iqtisodiyotda xususiy sektor ishtirokini kuchaytirish uchun davlat tomonidan bir qator rag'batlantiruvchi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim. Jumladan, ekologik toza texnologiyalarni joriy etayotgan korxonalarga soliq imtiyozlari va subsidiyalar berish, tijorat banklari orqali yashil kredit liniyalarini ochish, energiya tejovchi loyihalarni moliyalashtiruvchi maxsus ekologik fondlarni shakllantirish zarur. Bunday chora-tadbirlar nafaqat investorlar ishonchini oshiradi, balki yashil iqtisodiyot sohasida iqtisodiy faollikni ham rag'batlantiradi.

Huquqiy asoslar nuqtayi nazaridan qaraganda, "Yashil iqtisodiyot to'g'risida"gi qonunni qabul qilish zarur. Ushbu qonun mamlakatda yashil moliyalashtirish mexanizmlarini, ekologik standartlarni, investitsion kafolatlarni va davlat-xususiy sheriklik tamoyillarini aniq belgilab beruvchi huquqiy zamin bo'lib xizmat qiladi (2-rasm).

2-rasm. Yashil investitsiyalarni rag'batlantirish

Investitsion muhitni mustahkamlashning eng muhim sharti — innovatsion infratuzilmani yaratishdir. Buning uchun mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qayta tiklanuvchi energiya uskunalarini ishlab chiqarishga jalb etish, “yashil texnoparklar” va innovatsion klasterlar tashkil etish, shuningdek, “Aqlli shahar” (smart city) konsepsiyasiga asoslangan ekologik infratuzilmalarni rivojlantirish zarur. Bunday tashabbuslar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish bilan birga, xorijiy investorlar uchun qulay texnologik muhit yaratadi.

O‘zbekistonning yashil iqtisodiyotdagi muvaffaqiyati, asosan, xalqaro sheriklikni kengaytirish bilan chambarchas bog‘liq. Shu sababli Xitoy, Germaniya, Janubiy Koreya, BAA va Yevropa Ittifoqi davlatlari bilan qo‘shma energiya loyihalarini amalga oshirish bilan bir qatorda, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki (OTB), Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki (ETTB) hamda Green Climate Fund kabi moliya institutlari bilan uzoq muddatli hamkorlikni mustahkamlash muhimdir. Shuningdek, Markaziy Osiyo miqyosida transchegaraviy yashil energiya tarmoqlarini shakllantirish hamda inson kapitalini rivojlantirish orqali yashil iqtisodiyotning barqaror rivojini ta’minlash lozim. Eng avvalo, malakali kadrlar kapitalini rivojlantirishga sarmoya kiritish zarur. Shu maqsadda oliy o‘quv yurtlarida “Sustainable Finance”, “Green Management” kabi zamonaviy ta’lim yo‘nalishlarini joriy etish, mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish dasturlarini kengaytirish, jamiyatda ekologik madaniyatni targ‘ib etish muhim ahamiyatga ega.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘zbekiston Respublikasida yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish mamlakatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasida muhim o‘rin egallaydi. Yashil iqtisodiyotga o‘tish, bir tomondan, ekologik xavfsizlikni ta’minlasa, ikkinchi tomondan iqtisodiy o‘sishning yangi va barqaror manbalarini yaratish imkonini beradi. Shu nuqtayi nazardan, so‘nggi yillarda hukumat tomonidan qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, chiqindilarni qayta ishlash, suv resurslaridan oqilona foydalanish va energiya tejamkor texnologiyalarni joriy etish bo‘yicha qator dasturlar amalga oshirilmoqda.

Biroq, mavjud salohiyatdan to‘liq foydalanish uchun investitsion muhitni yanada yaxshilash va yashil investitsiyalar oqimini ko‘paytirish zarur. Bu jarayon, eng avvalo, islohotlarni chuqurlashtirish, moliyaviy rag‘batlantirish mexanizmlarini kengaytirish, huquqiy asoslarni takomillashtirish hamda innovatsion infratuzilmani rivojlantirish orqali amalga oshiriladi. Shuningdek, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish va inson kapitalini rivojlantirish ham yashil iqtisodiyotning muvaffaqiyatli shakllanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Ilmiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, yashil investitsiyalarni jalb etish uchun qulay muhit yaratish nafaqat ekologik foyda, balki iqtisodiy samaradorlikni ham oshiradi. Masalan, qayta tiklanuvchi energiya, chiqindisiz texnologiyalar va resurslarni tejovchi ishlab chiqarish jarayonlariga kiritilgan sarmoyalar an’anaviy tarmoqlarga nisbatan ko‘proq ish o‘rni yaratadi va uzoq muddatda ijtimoiy hamda iqtisodiy barqarorlikni ta’minlaydi. Shu bois, yashil iqtisodiyotga o‘tish faqat ekologik zarurat emas, balki milliy iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish strategiyasi sifatida qaralishi lozim.

Yashil iqtisodiyot sohasida investitsiya salohiyatini oshirish uchun quyidagi ustuvor yo‘nalishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir:

– birinchidan, “Yashil investitsiyalar milliy platformasi”ni tashkil etish orqali sarmoya jarayonlarini muvofiqlashtirish;

– ikkinchidan, yashil obligatsiyalar va ekologik fondlar mexanizmini joriy etish orqali uzoq muddatli moliyaviy resurslarni jalb etish;

– uchinchidan, soliq imtiyozlari va subsidiyalar orqali xususiy sektorni faol ishtirok etishga rag'batlantirish;

– to'rtinchidan, "Yashil iqtisodiyot to'g'risida"gi qonunni ishlab chiqish va xalqaro standartlarga mos me'yoriy-huquqiy bazani yaratish;

– beshinchidan, innovatsion texnoparklar, startaplar va ilmiy-tadqiqot markazlari faoliyatini qo'llab-quvvatlash;

– oltinchidan, xalqaro moliya institutlari va yetakchi davlatlar bilan hamkorlikni kengaytirish, jumladan, qayta tiklanuvchi energiya, ekologik infratuzilma va resurs tejovchi texnologiyalarni transfer qilish;

– yettinchidan, yashil iqtisodiyot yo'nalishida malakali kadrlar tayyorlash, ularning bilim va ko'nikmalarini xalqaro darajaga mos ravishda rivojlantirish.

Bu yo'nalishlarning har biri o'zaro bog'liq bo'lib, kompleks tarzda amalga oshirilgan taqdirdagina O'zbekiston yashil iqtisodiyotga asoslangan yangi iqtisodiy modelni shakllantira oladi. Natijada mamlakatda ekologik barqarorlik, energetik xavfsizlik, resurslardan samarali foydalanish va xalq farovonligini ta'minlash imkoniyatlari kengayadi.

Umuman olganda, yashil iqtisodiyotga yo'naltirilgan investitsiyalar O'zbekistonning uzoq muddatli iqtisodiy siyosatida strategik ahamiyatga ega. Bu yo'nalish nafaqat atrof-muhitni muhofaza qiladi, balki yangi texnologiyalarni joriy etish, innovatsiyalarni rivojlantirish hamda xalqaro investitsion imijni mustahkamlash orqali mamlakatning barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nicholas Stern. The Economics of Climate Change: The Stern Review. – Cambridge University Press, 2007. – 692 p.
2. OECD. Towards Green Growth. – Paris: OECD Publishing, 2011. – 148 p.
3. Caroline Flammer. Corporate Green Bonds. Journal of Financial Economics. – Elsevier, 2021. – Vol. 142, Issue 2. – P. 499–516.
4. IPCC. Climate Change 2021: The Physical Science Basis. – Cambridge University Press, 2021. – 2391 p.
5. UNEP. Green Economy and Trade – Trends, Challenges and Opportunities. – Nairobi: United Nations Environment Programme, 2013. – 256 p.
6. World Bank. Inclusive Green Growth: The Pathway to Sustainable Development. – Washington D.C., 2012. – 187 p.
7. Barbier, Edward B. A Global Green New Deal: Rethinking the Economic Recovery. – Cambridge University Press, 2010. – 314 p.
8. Jacobs, Michael. Green Growth: Economic Theory and Political Discourse. – London: Routledge, 2013. – 212 p.
9. OECD. Financing Climate Futures: Rethinking Infrastructure. – Paris: OECD Publishing, 2018. – 218 p.
10. UNCTAD. World Investment Report 2023: Investing in Sustainable Energy for All. – Geneva: United Nations, 2023. – 250 p.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 11

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz